

Osoby młode na rynku pracy w województwie podkarpackim

WSTĘP

Sytuacja osób młodych na rynku pracy jest zależna od wielu determinantów społeczno-ekonomicznych. Zarówno analiza osób aktywnych czy biernych zawodowo, jak i obowiązująca sprawozdawczość rynku pracy, może stanowić pewne compendium wiedzy. Program badań statystyki publicznej zawiera istotne wskaźniki charakteryzujące rynek pracy i poziom bezrobocia. Poszczególne wartości liczbowe są porównane w założonym przedziale czasowym. Odnotowują aktualny stan aktywności zawodowej w grupie osób młodych w województwie podkarpackim. Dane przedstawiają również określone tendencje, odnotowane w dłuższym okresie czasu. W niniejszym opracowaniu zawarto podstawowe indykatory. Dotyczą one aktywności zawodowej osób młodych na lokalnym rynku pracy. Informacje zostały uzyskane z publikacji klasyfikowanych w ramach dwóch bloków tematycznych. Pierwszy dotyczy statystyki publicznej osób bezrobotnych, gdzie poszczególne wielkości liczbowe są możliwe do porównania. Drugi dotyczy aktywności zawodowej. Koherentność drugiego bloku tematycznego stanowią poszczególne kategorie aktywności ekonomicznej ludności.

Dane o sytuacji osób młodych na rynku pracy w zakresie poziomu bezrobocia rejestrowanego pochodzą ze statystyk powiatowych urzędów pracy. Poszczególne informacje o poziomie rejestrowanego bezrobocia w PUP, są pozyskiwane w badaniach realizowanych jako zbiorcze zestawienia statystyczne. Ponadto podstawowe wskaźniki rynku pracy w zakresie aktywności zawodowej osób młodych są uzyskiwane w oparciu o wyniki badania BAEL. System badania aktywności ekonomicznej ludności jest realizowany w założonych odstępach czasu – kwartalnie i w przeliczeniu na średnią dla danego roku.

W porównaniach dotyczących rejestrowanego poziomu bezrobocia wśród osób młodych, statystyka PUP zawiera liczbę osób młodych, pozostających bez pracy i spełniających podczas rejestracji wymogi ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Liczba bezrobotnych osób młodych jest wówczas określona przedziałami wieku – od 18 lat (wiek uzyskania pełnej zdolności do czynności prawnych) do 30 lat. Dane z zakresu statystyki rynku pracy zawierają również grupę bezrobotnych będących w wieku do 25 lat oraz przedział wieku od 18 do 24 lat.

Warto zasygnalizować, że samo pojęcie człowieka młodego jest kategorią niejednorodną, o zróżnicowanych granicach semantycznych. Problem przekłada się na różnorodne ujęcia teoretyczne, podczas określenia granic wieku. Jedną z ciekawszych koncepcji, należących do kanonu nauk społecznych jest pojmowanie osób młodych jako specyficznej grupy społecznej. To ujęcie teoretyczne należy określić jako holizm tj.

postrzeganie grupy osób młodych jako jakość społeczną nie dającą się łatwo zredukować tylko do faz rozwojowych lub wiązki ról społecznych, realizowanych w obrębie mikrostruktury¹.

W sensie statystycznym grupa osób młodych jest określona konkretnym przedziałem liczbowym, w którym zawierają się młodzi. Jednak przełożenie tego zakresu na konkretną grupę tworzoną przez poszczególne jednostki nie powoduje automatycznie trafnej definicji. Bardzo trudno jest jednoznacznie i z całą pewnością określić stopień przejścia lub granice od młodości do dojrzałości w sensie społecznym, jak również wskazać wiek człowieka dojrzałego (w sensie liczby lat) po ukończeniu których jednostka (czy pokolenie) nabywa pełnie socjalnej odpowiedzialności. Jest to w większym stopniu proces niż zjawisko, które następuje w dłuższym czasie².

Obowiązująca statystyka rynku pracy zawiera kategorię od 18 do 30 (w tym do 25 roku życia) i zdefiniowane przez ustawę o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy ramy klasyfikacyjne osób do 30 roku życia jako „będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy”. Osoby do 30 roku życia według stanu na 31. XII. 2015 r. obejmowały ok. 1/3 ogólnej populacji osób bezrobotnych w PUP województwa podkarpackiego tj. (42 524 osób – 34,4% ogółu bezrobotnych). Osoby do 25 roku życia według stanu na 31. XII. 2015 r. obejmowały 17,7% ogólnej populacji osób bezrobotnych w PUP województwa podkarpackiego tj. 21 884 osób bezrobotnych.

¹ Przykładem bardziej ogólnego podejścia do pojmowania roli osób młodych w społeczeństwie jest refleksja Margaret Mead. W „Kulturze i tożsamości” autorka zastanawia się nad prawami rozwoju kultur. Opisuje (na podstawie złożonej analizy) jakie zmiany zostały wywołane współcześnie przez osoby młode. Dla autorki najważniejsza jest tożsamość, pojmowana jako element duchowy, który łączy w ramach społeczności poszczególne osoby. To identyfikacja z wartościami istotnymi dla własnego pokolenia (a nie wartościami rodziców czy dziadków) przyczyniała się do szybkich zmian w krajach tzw. wysoko uprzemysłowionych. Podstawą tej definicji jest poczucie odrębności młodych od swoich rodziców czy dziadków. W ramach współczesnych społeczeństw postindustrialnych następuje proces przejmowania wzorców zachowania od ludzi młodych. M. Mead określiła ten proces jako jeden z elementów nowej kultury. Sposób postrzegania zagadnienia zaproponowany przez autorkę jest oryginalny. Młodzież funkcjonowała (i nadal funkcjonuje w niektórych społeczeństwach) w ramach kultury osób starszych. Dostosowuje wówczas swoje zachowania do ogólnego trendu kultury, tworzonej przez starszych. Prawidłowość ta występuje w kulturze „nieocenionych przodków”. Współcześnie wiele społeczeństw staje się kulturami „zagadkowych dzieci”, gdzie twórcami są osoby młode. Ten przekaz pozostaje istotny dla całego społeczeństwa. Młodość staje się więc źródłem kultury, określającym wzorce dla całego społeczeństwa.

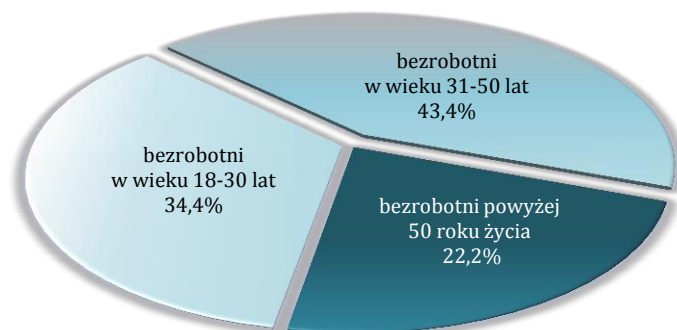
² Pozostałe kategorie statystyczne nie obejmują całej grupy osób młodych pozostających bez zatrudnienia. Kategoria bezrobotnych do 12 miesięcy od dnia ukończenia szkoły (w pewnym sensie zbliżona do stosowanego przed wejściem w życie ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z 2004 r. pojęcia absolwenta) nie obejmuje młodzieży czy osób młodych nie uczących się lub pozostających w dłuższym okresie czasu w ewidencji bezrobotnych po ukończeniu szkoły. Kategoria bezrobotnych, którzy ukończyli szkołę wyższą do 27 roku życia obejmuje osoby bezrobotne, które ukończyły szkołę wyższą i nie przekroczyły założonej granicy wieku. Z perspektywy ujęcia granic wieku osób młodych, można zauważyć różnorodne definicje. W naukach psychologicznych, socjologicznych, ekonomicznych i społecznych, jak również norm zawartych w przepisach. Każda definicja naukowa czy przyjęta w zakresie norm, zwraca uwagę na istotny aspekt zagadnienia. Osoby młode szybko i elastycznie przystosowują się do zmiennej sytuacji na rynku pracy i warunków oferowanych przez pracodawców. Są bardziej mobilne w porównaniu do innych grup społeczno-zawodowych, osób bezrobotnych czy pracowników poszukujących zatrudnienia. Są również chętniej zatrudniani przez pracodawców niż osoby będące w wieku 50+. W sensie statystyki rynku pracy pozostają w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy określa wiek osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy jako 30 rok życia w przypadku osób młodych. Młodzi współcześnie posiadają silniejszą od poprzednich pokoleń świadomość życia w „globalnej wiosce”, z czego wynika większa mobilność przestrzenna.

**BEZROBOTNI W SZCZEGÓLNEJ SYTUACJI NA RYNKU PRACY DO 30 ROKU ŻYCIA
W WOJEWÓDZTWIE PODKARPACKIM. STAN NA 31. XII. 2015 r³.**

PUP	BEZROBOTNI DO 30 ROKU ŻYCIA		WZROST - - SPADEK 11 MIESIĘCY 2015 R.	W TYM: DO 25 ROKU ŻYCIA		WZROST - - SPADEK 12 MIESIĘCY 2015 R.
	31. I. 15	31. XII. 15		31. XII. 14	31. XII. 15	
USTRZYKACH DOLNYCH	707	620	-87	330	314	-16
BRZOSZOWIE	2 405	1 847	-558	1 187	883	-304
DĘBICY	3 163	2 604	-559	1 701	1 441	-260
JAROSŁAWIU	3 612	2 848	-764	1 763	1 474	-289
JAŚLE	3 112	2 671	-441	1 514	1 368	-146
KOLBUSZOWEJ	1 416	1 220	-196	760	673	-87
KROŚNIE	2 949	2 199	-750	1 367	1 005	-362
LESKU	934	793	-141	482	426	-56
LEŻAJSKU	2 192	1 852	-340	1 197	1 009	-188
LUBACZOWIE	1 668	1 361	-307	845	703	-142
ŁAŃCUCIE	2 225	1 735	-490	1 176	878	-298
MIELCU	2 795	2 532	-263	1 602	1 440	-162
NISKU	2 090	1 706	-384	1 121	932	-189
PRZEMYŚLU	3 581	2 907	-674	1 755	1 417	-338
PRZEWORSKU	2 495	2 127	-368	1 314	1 155	-159
ROPCZYCACH	2 364	1 887	-477	1 286	1 044	-242
RZESZOWIE	6 765	5 709	-1 056	3 200	2 766	-434
SANOKU	1 979	1 321	-658	997	664	-333
STAŁOWEJ WOLI	1 942	1 247	-695	904	618	-286
STRZYŻOWIE	2 238	1 863	-375	1 192	991	-201
TARNOBRZEGU	1 901	1 475	-426	877	683	-194
RAZEM	52 533	42 524	-10 009	26 570	21 884	-4 686

Większość bezrobotnych w PUP to osoby w wieku 31 – 50 lat (43,4%). Bezrobotni do 30 lat obejmowali 34,4% ogółu bezrobotnych, będący powyżej 50 roku życia 22,2% . Podział osób bezrobotnych ze względu na wiek zawiera wykres nr 1.

**Wykres 1. Bezrobotni zarejestrowani w statystykach PUP według wieku (w%).
Stan na 31. XII. 2015 r.**

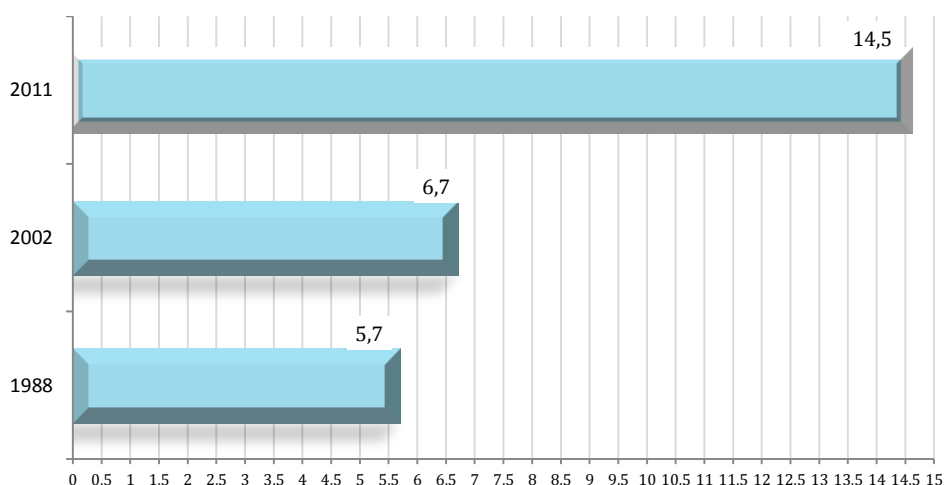

Źródło: Sprawozdanie o rynku pracy MPiPS-01.

³ Nie można obliczyć zmian w ciągu roku, ponieważ kategoria osób bezrobotnych do 30 roku życia, będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy obowiązuje w statystyce publicznej od 1 stycznia 2015 r.

Sprawdzonym w praktycznej działalności instytucji rynku pracy jest model opóźnionego wejścia na rynek pracy osób młodych, posiadających wysokie kwalifikacje zawodowe, po ukończeniu studiów wyższych. Jak pokazują wyniki NSP wzrasta udział osób posiadających wykształcenie wyższe w ogólnej strukturze ludności. Zmiany zawiera wykres nr 2.

Wykres 2. Osoby posiadające wykształcenie wyższe w ogólnej strukturze ludności w województwie podkarpackim (w%)

Źródło: Dane GUS, NSP, Bank Danych Lokalnych, wejście 24. III. 2016 r.

Proces wydłużonego cyklu edukacyjnego jest jedną z najlepszych możliwości kształtowania talentów i kontynuacji drogi edukacyjnej dla młodego człowieka. Wydłużenie cyklu edukacyjnego otwiera możliwość wszechstronnego rozwoju osobowości, który jest pewnym standardem dla współczesnej kultury. Osoby młode rozwijają swoje zainteresowania i pasje. Przyczyniają się do wzrostu innowacyjności i jakości pracy. Znaczny odsetek osób młodych studiujących na uczelniach wyższych i posiadających wysokie aspiracje zawodowe może być pewną miarą postępu społeczności lub całego społeczeństwa.. Jednym z korzystniejszych rozwiązań dla regionalnego rynku pracy jest możliwość zatrudnienia wysoko wykwalifikowanych pracowników. Niestety praktyka często nie pokrywa się z postulatami teoretycznymi. Popyt nie zawsze występuje na poszczególne zawody i specjalizacje. Najwięcej firm działających w województwie podkarpackim (szczególnie w rejonach wiejskich oddalonych od centrum regionu) są to podatne na sezonowe wahania rynku pracy niewielkie jednostki, zatrudniające nie więcej niż kilka osób. Szefowie tych firm niechętnie podejmują decyzję o zatrudnieniu nowego pracownika, co w przypadku osób młodych stanowi barierę trudną do przejścia i zniwelowania negatywnych wpływów, prowadzących do pokonania trudności.

Najlepszą ewentualnością dla osób młodych jest kontynuacja nauki na studiach wyższych, w kierunkach rokujących wysoką szansę na uzyskanie oferty pracy na rynku lokalnym, krajowym lub w ramach europejskich służb zatrudnienia. Dodatkową barierą w zatrudnieniu są często normy prawne, do których odwołuje się praktyczna działalność pracodawców podczas nawiązywania stosunku pracy. Często wybór formy umowy jest nieadekwatny do wykonywanej pracy, a pracodawca wybiera najkorzystniejszą dla swojego zakładu formę zatrudnienia w istniejących rozwiązaniach legislacyjnych. Często jest to umowa zlecenie, co jest zjawiskiem nie korzystnym w warunkach otwartego rynku pracy i emigracji sezonowej⁴. Okresowo osoby młode podejmują zatrudnienie i są to często prace wykonywane w formie różnego rodzaju usług (również budowlanych) jak i pracy czasowej w rolnictwie⁵.

Informacje statystyczne zawarte w niniejszej publikacji zamieszczono na podstawie danych, których źródłem są sprawozdania o rynku pracy MPiPS-01 wraz z załącznikami. W dalszej części wykorzystano wyniki badań prowadzonych przez Główny Urząd Statystyczny w Warszawie zarówno w zakresie programu badań statystyki publicznej jak i Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności oraz zbiory dostępne on-line zawarte na stronach internetowych Eurostatu.

OSOBY MŁODE POZOSTAJĄCE W SZCZEGÓLNEJ SYTUACJI NA RYNKU PRACY

Osoby zarejestrowane w PUP w województwie podkarpackim będące w wieku do 30 roku życia należą, zgodnie z ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, do osób bezrobotnych i są jednocześnie w szczególnej sytuacji na rynku pracy. W poniższym zestawieniu zostały zaprezentowane poszczególne udziały bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy w ogólnej liczbie zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy według stanu na 31. XII. 2015 r.

⁴ Historia Schengen to lato 1984 roku, gdy w kraju związkowym Saary pomiędzy RFN a Francją zawarto porozumienie w sprawie stopniowego zniesienia kontroli na granicy. Porozumienie miało charakter wstępnej deklaracji. W celu ostatecznego urzeczywistnienia „Europy Obywateli” oba kraje zawarły 13 lipca 1984 r. na podstawie wcześniejszych ustaleń między H. Kohlem i F. Mitterandem na drogowym przejściu granicznym Saarbrücken – Forbach umowę o stopniowym zniesieniu kontroli na granicach Republiki Francuskiej i Republiki Federalnej Niemiec. Porozumienie z Saarbrücken wywarło znaczący wpływ na układ z Schengen z 1985 roku i późniejsze porozumienia dotyczące przepływu pracowników. Wobec kryzysu emigracyjnego, uzyskują nowe znaczenie umowy bilateralne lub wielostronne dotyczące limitów uchodźców z krajów nienależących do UE i państw nieposiadających odpowiednich umów. Nie pozostaje to bez znaczenia dla sytuacji na rynku pracy. Końcowe efekty tych działań są mocno uzależnione od rodzaju migrantów (kultury harmonijne i dysharmonijne), co jest związane z kierunkami migracji. Niektóre zmiany mogą okazać się korzystne. Ich wpływ na gospodarkę również. Potrzeba uzupełnienia kadr zawodowych staje się istotna, wobec zjawiska starzenia się społeczeństw europejskich.

⁵ Rozwiązanie stosowane w agencjach pracy tymczasowej w zakresie płatności wynagrodzenia przez pracodawcę za pośrednictwem agencji jest ciekawym rozwiązaniem, które ma na celu ochronę pracownika przed nieterminową lub niecałkowitą wypłatą wynagrodzenia.

BEZROBOTNI W SZCZEGÓLNEJ SYTUACJI NA RYNKU PRACY. STAN NA 31.XII. 2015 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE (OSOBY BEZROBOTNE, BĘDĄCE W SZCZEGÓLNEJ SYTUACJI NA RYNKU PRACY)	LICZBA BEZRO- BOTNYCH OGÓŁEM	%*	Z OGÓŁEM KOBIECY	%**	Z OGÓŁEM MĘŻCZYŹNI	%**
BEZROBOTNI DO 30 ROKU ŻYCIA	42 524	34,4	22 727	18,4	19 797	16,0
W TYM BEZROBOTNI DO 25 ROKU ŻYCIA	21 884	17,7	10 785	8,7	11 099	9,0
DŁUGOTRWALE BEZROBOTNI	74 688	60,5	41 123	33,3	33 565	27,2
POWYŻEJ 50 ROKU ŻYCIA	27 449	22,2	10 777	8,7	16 672	13,5
OSOBY KORZYSTAJĄCE ZE ŚWIADCZEŃ POMOCY SPOŁECZNEJ	3 175	2,6	1 956	1,6	1 219	1,0
POSIADAJĄCY CO NAJMNIEJ JEDNO DZIECKO DO 6 ROKU ŻYCIA	19 273	15,6	14 979	12,1	4 294	3,5
POSIADAJĄCY CO NAJMNIEJ JEDNO DZIECKO NIEPEŁNOSPRAWNE DO 18 ROKU ŻYCIA	154	0,1	88	0,1	66	0,1
BEZROBOTNI NIEPEŁNOSPRAWNI	5 652	4,6	2 715	2,2	2 937	2,4

Źródło: Sprawozdanie MPiPS – 01 o rynku pracy, grudzień 2015 r.

* Dane dotyczące udziału ogółu osób bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy obliczone zostały w stosunku do ogólnej liczby zarejestrowanych bezrobotnych.

** Dane dotyczące udziału bezrobotnych kobiet oraz mężczyzn będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy obliczone zostały również w stosunku do ogólnej liczby zarejestrowanych bezrobotnych.

OSOBY MŁODE W WYNIKACH BADANIA AKTYWNOŚCI EKONOMICZNEJ LUDNOŚCI

Na podstawie poszczególnych kategorii Badania Aktywności Ekonomicznej ludności, realizowanego od 1992 r. (ludność w wieku 15 lat i powyżej, aktywni i bierni zawodowo, pracujący i bezrobotni) obliczane są główne wskaźniki rynku pracy, czyli ściśle miary opisujące w sposób syntetyczny proporcje pomiędzy wyróżnionymi kategoriami badania aktywności ekonomicznej ludności. Są to następujące:

- współczynnik aktywności zawodowej,
- wskaźnik zatrudnienia,
- stopa bezrobocia wg BAEL.

Obserwacją statystyczną objęta jest ludność w wieku 15 lat i więcej, zamieszkująca województwo podkarpackie, w ramach realizowanych badań. O cechach całej zbiorowości Urząd Statystyczny wnioskuje na podstawie realizowanego cyklicznie badania ankietowego w gospodarstwach domowych. Próba badawcza jest odpowiednio estymowana w stosunku do populacji generalnej.

W zakresie badania aktywności ekonomicznej ludności w województwie podkarpackim w okresie IV kwartału 2014 r. aktywni zawodowo obejmowali 900 tys. osób, a bierni zawodowo 762 tys. W grupie osób aktywnych zawodowo pracujący stanowili 776 tys. a bezrobotni 124 tys. W 2014 r. aktywnymi zawodowo pozostawało 56,2% ludności w Polsce (w wieku 15 lat i więcej). W województwie podkarpackim – 54,5%. W stosunku do 2013 roku w Polsce odnotowano wzrost o 0,3%, a w województwie podkarpackim spadek o 1,7%.

Współczynnik aktywności zawodowej dla osób w wieku produkcyjnym (dane średnioroczne) tj. w przedziale lat od 18 do 59/64 wyniósł w Polsce 74,3% (w województwie podkarpackim – 72,5%). W stosunku do 2013 r. w Polsce odnotowano wzrost w porównaniu do 2013 r. o 0,8%, a w województwie podkarpackim spadek o 0,4%.

Współczynnik aktywności zawodowej, województwa, w %

JEDNOSTKA TERYTORIALNA	OGÓŁEM		W WIEKU PRODUKCYJNYM	
	2013	2014	2013	2014
	%	%	%	%
POLSKA	55,9	56,2	73,5	74,3
ŁÓDZKIE	57,6	58,3	76,2	77,3
MAZOWIECKIE	59,7	61,5	78,1	79,7
MAŁOPOLSKIE *	55,8	55,9	73,1	73,4
ŚLĄSKIE *	53,5	53,8	70,6	71,6
LUBELSKIE	56,6	56,3	74,0	74,8
PODKARPACKIE *	56,2	54,5	72,9	72,5
PODLASKIE	55,5	55,9	75,2	75,4
ŚWIĘTOKRZYSKIE	55,2	55,3	73,3	73,5
LUBUSKIE	54,4	54,1	70,8	71,6
WIELKOPOLSKIE	58,1	57,7	74,6	75,1
ZACHODNIOPOMORSKIE	52,6	52,6	70,0	70,8
DOLNOŚLĄSKIE	54,0	55,1	72,5	74,2
OPOLSKIE	53,6	54,0	72,7	73,1
KUJAWSKO-POMORSKIE	55,8	55,3	72,9	73,1
POMORSKIE	55,8	55,7	72,5	72,9
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	52,0	51,1	67,8	68,1

Dane średnioroczne, Bank Danych Lokalnych GUS.

Wysoki poziom bierności zawodowej warunkowany jest przede wszystkim niską aktywnością zawodową młodzieży (33,1% - Polska; 30,0% - woj. podkarpackie) jest zjawiskiem naturalnym. Wynika z faktu przedłużania się wejścia na rynek pracy przez osoby młode również z powodu kontynuowania nauki. W przybliżeniu, tylko co trzeci młody człowiek był aktywny zawodowo, podczas gdy aktywność osób w wieku 25-34 lat

wynosiła – 86,1% Polska, 84,7% podkarpackie. Dla grupy wieku 35-44 lat aktywność zawodowa wynosiła 87,5%-Polska, 86,2%-podkarpackie. Dysproporcje pomiędzy grupą 15-24 lat, a pozostałymi przedziałami wieku (w tym również 25-34 oraz 35-44) powtarzają się w każdym kwartale, co wynika z przyjętych w BAEL granic przedziałów wieku i ich korelacji z cyklem aktywności edukacyjnej. Wiek 15-24 lat, zaliczany w definicjach Labour Force Survey do wieku produkcyjnego jest taki sam jak okres edukacyjny, związany z nauką w szkole podstawowej i gimnazjum. Następnie uczestnictwem w kształceniu średnim i wyższym. Warto zaznaczyć, że do 18 roku życia uczestnictwo w nauce szkolnej w kraju jest obowiązkowe.

W IV kwartale 2014 roku w Polsce biernymi zawodowo było 2 829 tys. młodych ludzi w wieku 15-24 lata i stanowili oni 20,9% wszystkich biernych zawodowo (13 543 tys. osób). W porównaniu do IV kwartału 2013 roku, w grupie biernych zawodowo będących w wieku 15-24 lata odnotowano spadek o 106 tys. osób, tj. o 3,6%. W województwie podkarpackim odnotowano ogółem ok. 762 tys. osób biernych zawodowo.

Bierni zawodowo według przyczyn na podstawie badania BAEL (w tys. osób)

JEDNOSTKA TERYTORIALNA	CHOROBA, NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	EMERYTURA	NAUKA, UZUPEŁNIANIE KWALIFIKACJI	OBOWIAZKI RODZINNE I ZWIĄZANE Z PROWADZENIEM DOMU	WYCZERPANE WSZYSTKIE ZNANE MOŻLIWOŚCI POSZUKIWANIA PRACY	PRZEKONANIE O NIEMOŻNOŚCI ZNALEZIENIA PRACY
	2014	2014	2014	2014	2014	2014
	TYS. OSÓB	TYS. OSÓB	TYS. OSÓB	TYS. OSÓB	TYS. OSÓB	TYS. OSÓB
POLSKA	1876	6545	2642	1557	257	269
ŁÓDZKIE	126	539	188	79	16	14
MAZOWIECKIE	211	900	379	181	27	38
MAŁOPOLSKIE *	172	530	264	128	15	13
ŚLĄSKIE *	221	855	299	228	22	33
LUBELSKIE	148	394	182	76	12	22
PODKARPACKIE *	105	344	161	92	17	18
PODLASKIE	44	211	93	37	8	5
ŚWIĘTOKRZYSKIE	66	262	101	56	14	10
LUBUSKIE	68	165	66	45	13	8
WIELKOPOLSKIE	156	507	197	124	24	18
ZACHODNIOPOMORSKIE	88	261	98	68	22	12
DOLNOŚLĄSKIE	129	496	167	115	16	23
OPOLSKIE	30	169	59	50	10	0
KUJAWSKO-POMORSKIE	101	333	130	79	14	28
POMORSKIE	118	335	158	127	13	9
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	94	244	100	72	15	15

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS.

Wskaźnik zatrudnienia (dla wszystkich przedziałów wieku – ogółem).

Obliczany jest dla osób będących w wieku 15 lat i więcej, zgodnie z metodą badania BAEL. W Polsce w okresie IV kwartału 2014 r. wzrósł do 51,7% (tj. o 1,1 pkt. proc. w porównaniu do IV kwartału 2013 roku). W województwie podkarpackim – 46,7%, co oznacza, że na każde 100 osób, które ukończyły 15 lat przypadało 47 osób pracujących. W stosunku do IV kwartału 2013 r. nastąpił spadek w województwie podkarpackim omawianego wskaźnika o 1,4 pkt. proc.

Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 15-24 lat. Wśród osób będących w wieku od 15 do 24 lat wskaźnik zatrudnienia wyniósł w Polsce 25,9%. W porównaniu do IV kwartału 2013 roku zwiększył się o 1,6 pkt proc. W województwie podkarpackim – 18,2%, co oznacza, że na każde 100 osób, będących w wieku 15–24 lat przypadało 18 młodych osób pracujących. W stosunku do IV kwartału 2013 roku nastąpił wzrost omawianego wskaźnika w województwie podkarpackim o 0,4 pkt. proc.

Wskaźnik zatrudnienia w grupie osób młodych 15-24 lat, województwa , w%

JEDNOSTKA TERYTORIALNA	IV KWARTAŁ 15-24 LAT	
	2013	2014
	%	%
POLSKA	24,3	25,9
ŁÓDZKIE	27,4	29,9
MAZOWIECKIE	24,3	30,3
MAŁOPOLSKIE *	24,5	25,6
ŚLĄSKIE *	27,0	25,7
LUBELSKIE	21,1	18,4
PODKARPACKIE *	17,8	18,2
PODLASKIE	22,5	22,2
ŚWIĘTOKRZYSKIE	24,7	26,1
LUBUSKIE	21,6	22,6
WIELKOPOLSKIE	29,3	28,9
ZACHODNIOPOMORSKIE	19,6	21,5
DOLNOŚLĄSKIE	25,2	27,4
OPOLSKIE	28,4	24,8
KUJAWSKO-POMORSKIE	22,2	27,5
POMORSKIE	25,6	27,7
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	17,8	21,8

Bank Danych Lokalnych GUS.

Stopa bezrobocia młodzieży w Polsce wyniosła w IV kwartale 2014 r. 22,0% i przeszło 2,5 - krotnie przewyższała wartość stopy charakteryzującą populację w wieku produkcyjnym (8,3%). W IV kwartale 2014 r. odnotowano spadek stopy bezrobocia wśród młodych o 5,3 pkt. proc. (w porównaniu do analogicznego okresu tj. IV kwartału

2013 roku). Stopa bezrobocia dla osób w wieku produkcyjnym w Polsce zmalała o 1,6 pkt. proc. Wskaźnik stopy bezrobocia osób młodych jest najwyższy w porównaniu z pozostałymi grupami wiekowymi ludności. Należy dodać, że jakkolwiek wskaźnik bezrobocia młodzieży pozostaje zdecydowanie wyższy niż ludności w wieku produkcyjnym, to Polska nie stanowi tu wyjątku. Wysoką stopę bezrobocia młodzieży, często 2-krotnie przekraczającą wskaźniki dla osób w wieku produkcyjnym notuje się w większości krajów UE. Przyczyną tego stanu jest właśnie założony przedział wieku (15-24 lat) tj. gdzie większość osób młodych uczestniczy w edukacji szkolnej czy realizuje program studiów wyższych.

Stopa bezrobocia według BAEL, województwa, w%

JEDNOSTKA TERYTORIALNA	OGÓŁEM		W WIEKU PRODUKCYJNYM	
	2013	2014	2013	2014
	%	%	%	%
POLSKA	10,3	9,0	10,5	9,2
ŁÓDZKIE	11,1	8,8	11,3	9,0
MAZOWIECKIE	8,0	7,2	8,1	7,3
MAŁOPOLSKIE *	10,8	9,1	11,1	9,4
ŚLĄSKIE *	9,7	8,6	9,8	8,8
LUBELSKIE	10,3	9,9	10,7	10,1
PODKARPACKIE *	14,3	14,0	14,9	14,4
PODLASKIE	9,9	9,1	10,2	9,4
ŚWIĘTOKRZYSKIE	13,0	11,3	13,3	11,8
LUBUSKIE	9,6	8,4	9,8	8,4
WIELKOPOLSKIE	8,8	7,7	9,0	7,9
ZACHODNIOPOMORSKIE	10,0	8,5	10,3	8,6
DOLNOŚLĄSKIE	11,3	9,1	11,5	9,3
OPOLSKIE	9,4	7,8	9,7	8,0
KUJAWSKO-POMORSKIE	12,4	10,6	12,6	10,8
POMORSKIE	10,1	8,6	10,2	8,9
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	11,4	9,8	11,4	10,0

Dane średnioroczne, Bank Danych Lokalnych GUS.

Stopa bezrobocia osób będących w wieku produkcyjnym w województwie podkarpackim wg danych średniorocznych (porównanie 2013 r. do 2014 r.) zmalała o 0,5 pkt. proc. Stopa bezrobocia dla młodzieży (15-24 lat) w województwie podkarpackim wyniosła w IV kwartale 2014 roku 40,8% i prawie 3 - krotnie przewyższała wartość średnioroczną, charakteryzującą populację w wieku produkcyjnym (14,4%). Jak wynika z dostępnych danych dla wieku 15-24 lat, w IV kwartale 2014 r. odnotowano spadek stopy bezrobocia wśród młodych o 6,3 pkt. proc. w porównaniu do IV kwartału 2013 r.

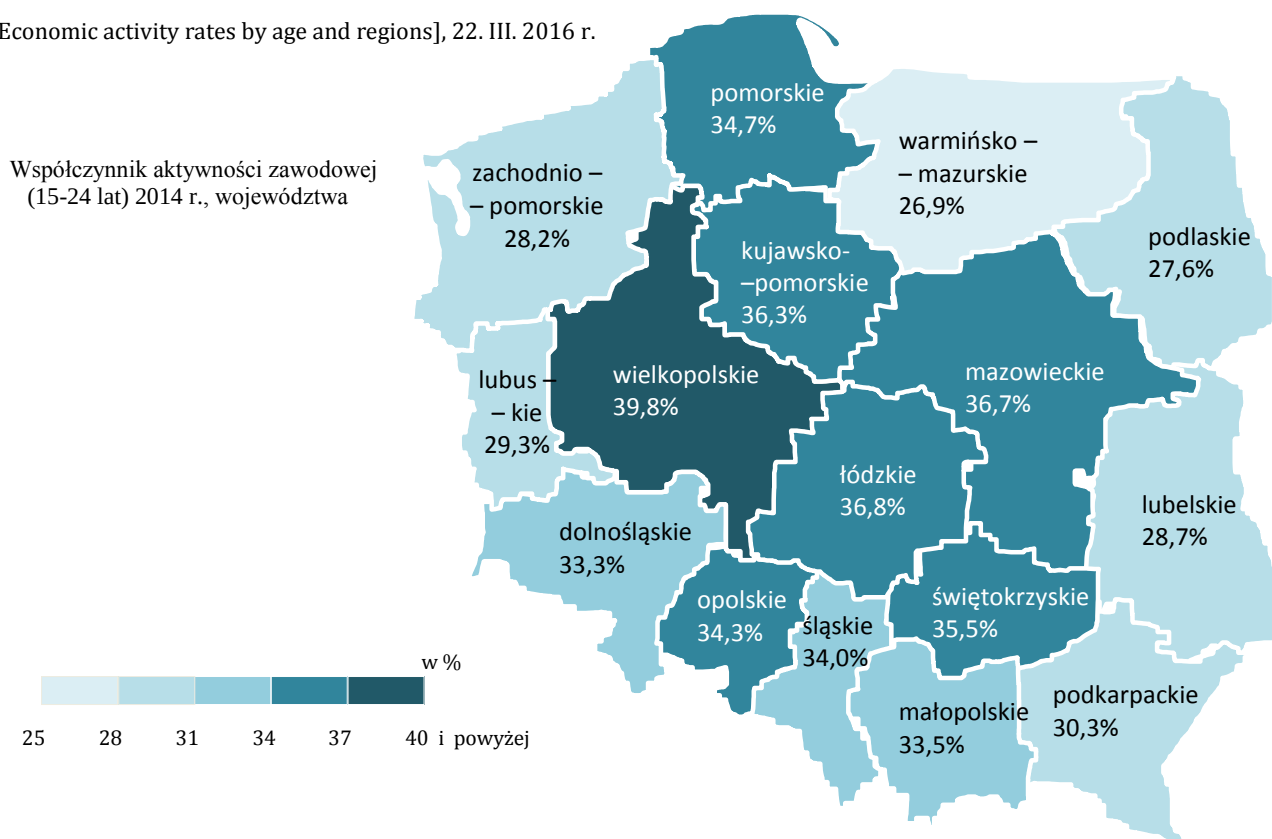
Wskaźnik stopy bezrobocia młodych (15-24 lat) jest najwyższy w porównaniu z pozostałymi grupami wiekowymi ludności. Należy dodać, że jakkolwiek wskaźnik bezrobocia młodzieży pozostaje zdecydowanie wyższy niż ludności w wieku produkcyjnym, to również województwo podkarpackie nie stanowi w tym zakresie wyjątku. Wysoką stopę bezrobocia młodzieży, często 2-krotnie przekraczającą wskaźniki dla osób w wieku produkcyjnym notuje się we wszystkich województwach.

ZMIANY W AKTYWNOŚCI EKONOMICZNEJ OSÓB MŁODYCH

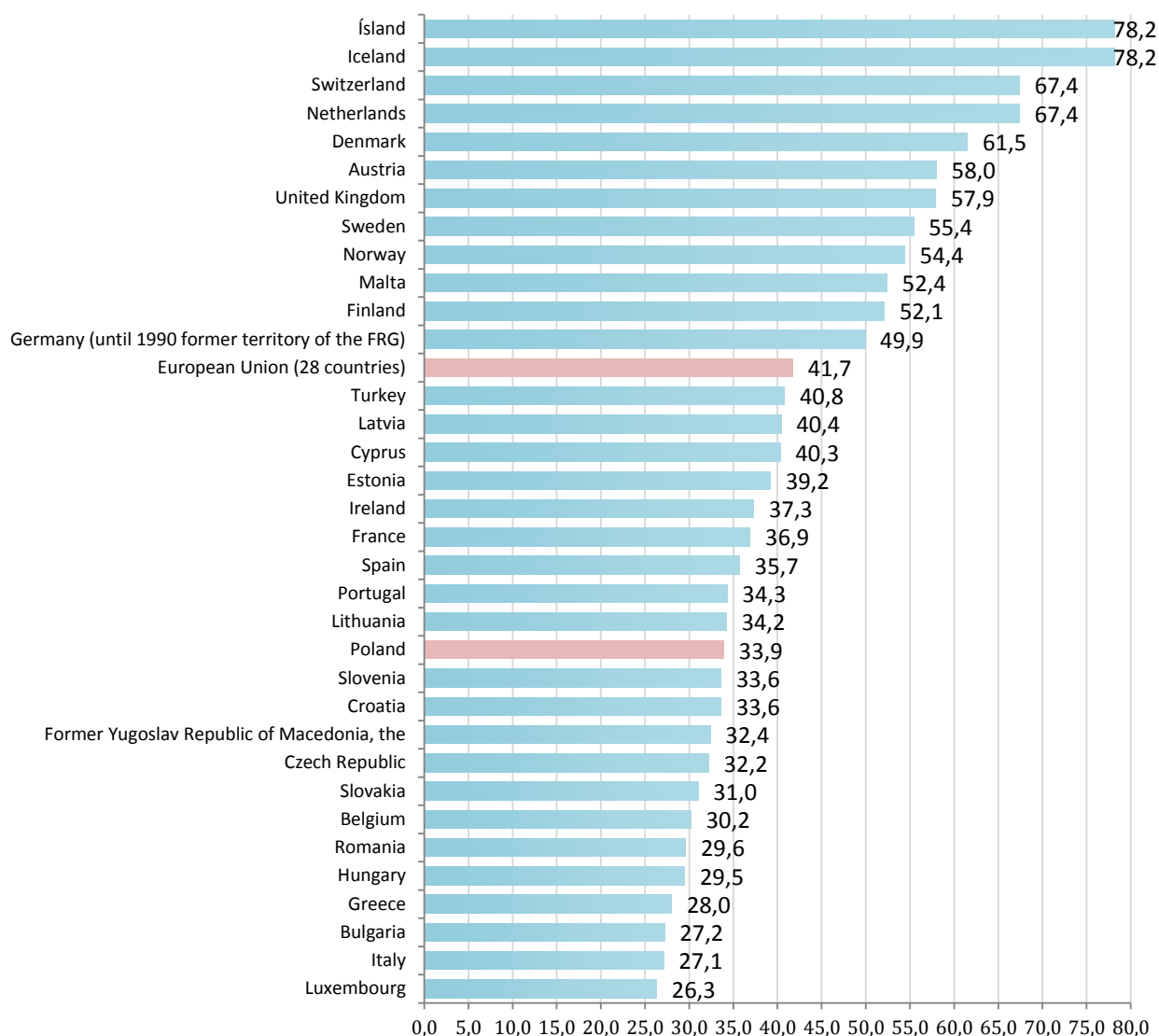
Wśród różnorodnych wskaźników zamieszczonych w bazach danych Eurostatu można odszukać **współczynnik aktywności zawodowej**. Porównujemy dwa wybrane lata: 2002 r. do 2014 roku – tj. ostatniego dostępnego w zbiorach. Przedziały czasowe zostają zestawione z danymi dla różnych obszarów terytorialnych: województwa podkarpackiego, Polski i średniej dla 28 krajów UE dla osób młodych będących w wieku od 15 do 24 lat.

WSPÓŁCZYNNIK AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ 15-24 LAT	WZROST – IN PLUS SPADEK – IN MINUS	2002	2014
	PKT. PROC.	%	%
28 KRAJÓW UNII EUROPEJSKIEJ	- 2,9	44,6	41,7
POLSKA	- 3,8	37,7	33,9
PODKARPACKIE	- 4,1	34,4	30,3

[Economic activity rates by age and regions], 22. III. 2016 r.

Współczynnik aktywności zawodowej (15-24 lat) 2014 r., w %

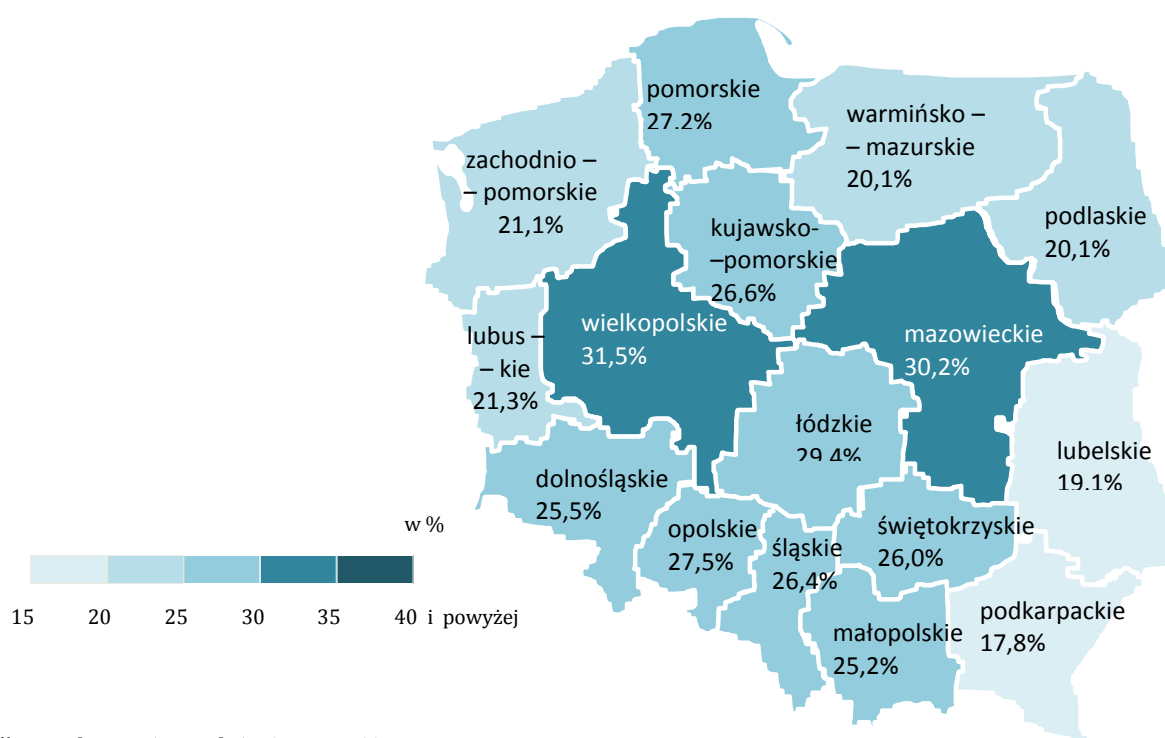

Kolejnym wskaźnikiem zawartym w zbiorach danych Eurostatu jest **wskaźnik zatrudnienia** dla grupy osób młodych w wieku od 15 do 24 lat.

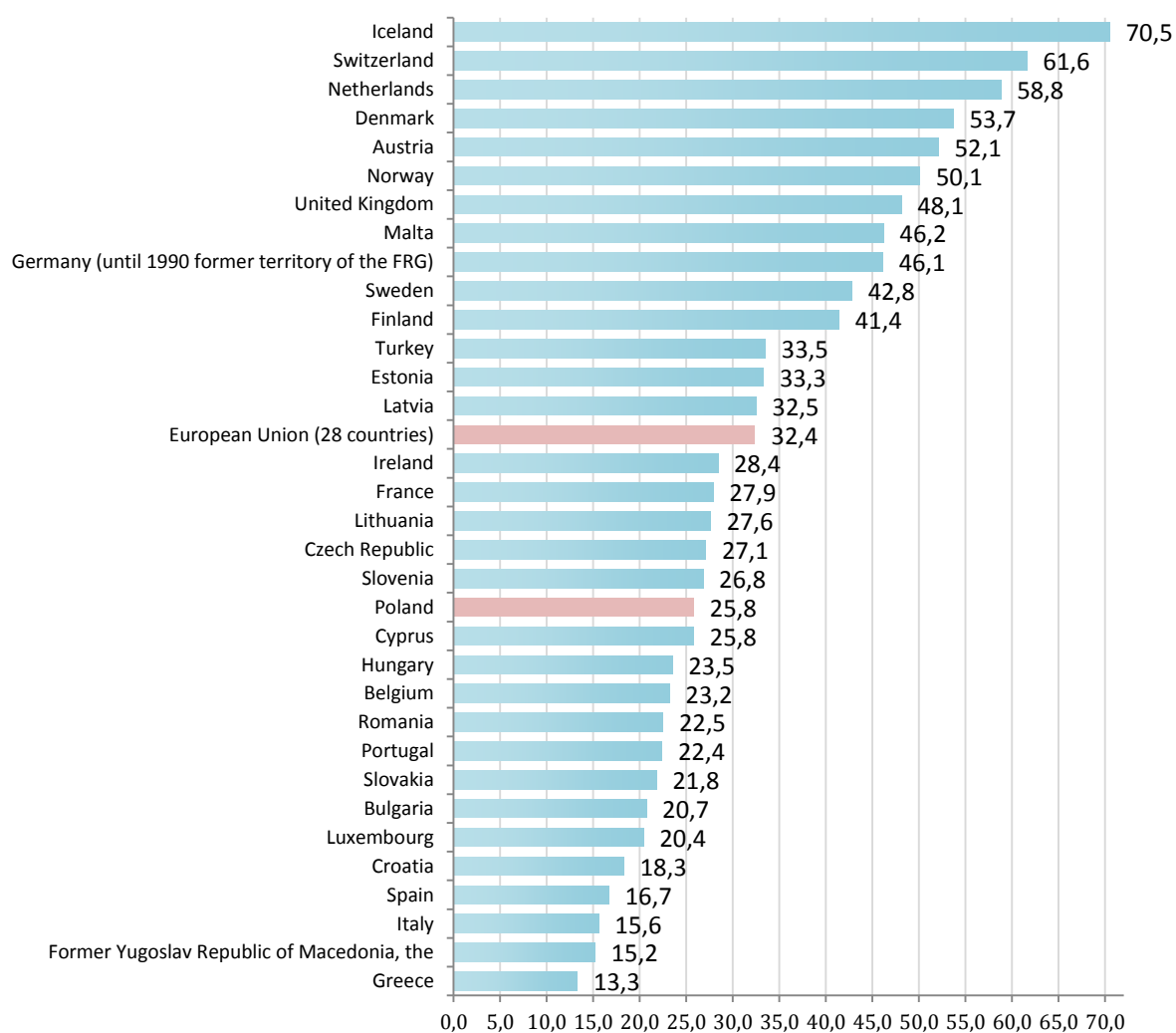
WSKAŹNIK ZATRUDNIENIA 15-24 LAT	WZROST – IN PLUS SPADEK – IN MINUS	2002	2014
	PKT. PROC.	%	%
28 KRAJÓW UNII EUROPEJSKIEJ	- 4,1	36,5	32,4
POLSKA	+ 3,8	22,0	25,8
PODKARPACKIE	- 2,9	20,7	17,8

Źródło: [Employment rates by age and regions], 22. III. 2016 r.

Wskaźnik zatrudnienia (15-24 lat) 2014 r., województwa

Wskaźnik zatrudnienia (15-24 lat) 2014 r., w %

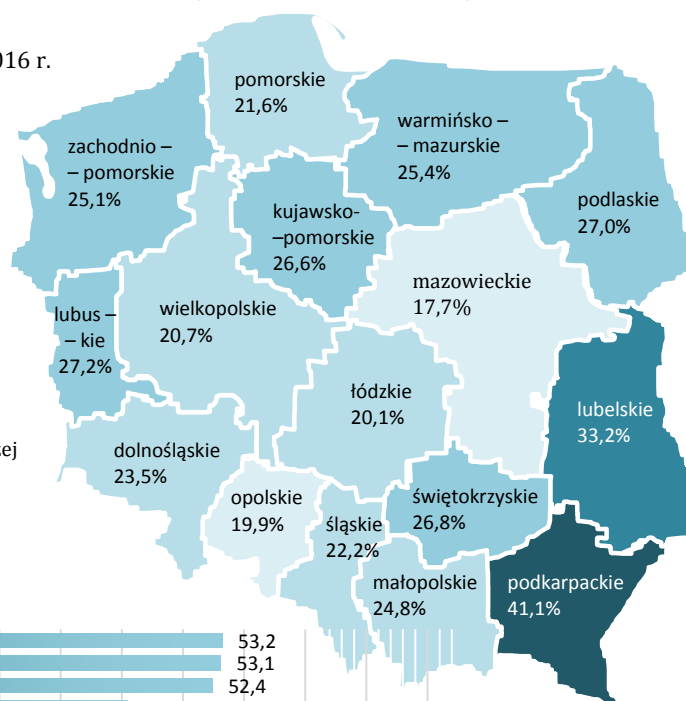
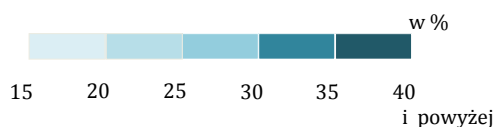

Jednym z głównych wskaźników rynku pracy jest stopa bezrobocia. Na poniższym zestawieniu zaprezentowano stopę bezrobocia zawartą w bazach danych europejskiego urzędu statystycznego (tzw. zharmonizowana stopa bezrobocia na podstawie danych BAEL – Labour Force Survey).

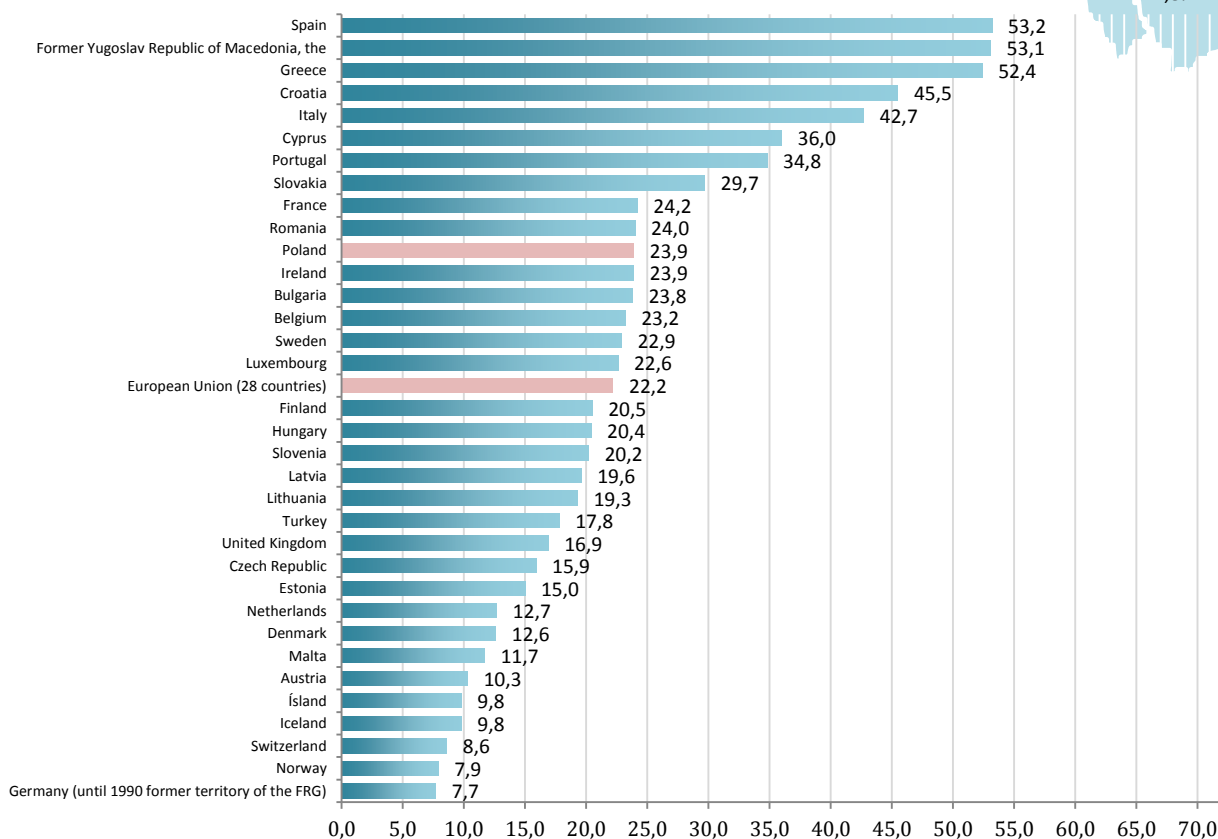
STOPA BEZROBOCIA LFS 15-24 LAT	WZROST – IN PLUS SPADEK – IN MINUS	2002	2014
	PKT. PROC.	%	%
28 KRAJÓW UNII EUROPEJSKIEJ	+ 4,0	18,2	22,2
POLSKA	- 17,7	41,6	23,9
PODKARPACKIE	+1,1	40,0	41,1

Źródło: [Unemployment rates by age and regions], 22. III. 2016 r.

Stopa bezrobocia
(15-24 lat) 2014 r., województwa

Stopa bezrobocia (15-24 lat) 2014 r., w %

AKTYWNE FORMY WŚRÓD BEZROBOTNYCH DO 25 ROKU ŻYCIA

Dla grupy osób bezrobotnych, będących w wieku 18-25 zgodnie z zapisami ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, ustawodawca przewidział szereg form wsparcia. W poniższym zestawieniu zamieszczono poszczególne aktywne formy w okresie 2014 roku w województwie podkarpackim.

AKTYWNE FORMY PROMOCJI ZATRUDNIENIA W GRUPIE OSÓB BEZROBOTNYCH BĘDĄCYCH W WIEKU DO 25 LAT. DANE DOTYCZĄ 2014 r.

FORMY AKTYWIZACJI	OSOBY, KTÓRE UKOŃCZYŁY DANĄ FORMĘ AKTYWIZACJI	OSOBY, KTÓRE PODJĘŁY PRACĘ PO UKOŃCZENIU DANEJ FORMY AKTYWIZACJI	EFEKTYWNOŚĆ
SZKOLENIA	1 896	940	49,58
STAŻE	8 596	6 393	74,37
PRZYGOTOWANIE ZAWODOWE DOROSŁYCH	16	7	43,75
PRACE INTERWENCYJNE	845	731	86,51
ROBOTY PUBLICZNE	201	153	76,12
PRACE SPOŁECZNIE UŻYTECZNE	65	13	20,00
USŁUGI PORADNICTWA INDYWIDUALNEGO	7 096*	3 263	45,98
KLUBY PRACY ZAJĘCIA AKTYWIZACYJNE	78	16	20,51
	2460	942	38,29

* Dotyczy osób, które skorzystały z usług poradnictwa indywidualnego.

Aktywizacja dotyczyła następujących głównych form promocji zatrudnienia realizowanych przez poszczególne powiatowe urzędy pracy w okresie 2014 roku w województwie podkarpackim:

- **staże** – zatrudniono 6 393 z aktywizowanych 8 596 osób bezrobotnych w wieku od 18 do 25 lat (wzrost zatrudnionych w stosunku do 2013 r. /5 801/ o 592 bezrobotnych do 25 roku życia.),
- **usługi poradnictwa indywidualnego** – zatrudniono 3 263 bezrobotnych z 7 096 osób bezrobotnych 18-25 lat, które to rozpoczęły analizowaną formę aktywizacji (spadek zatrudnionych w stosunku do 2013 r. /3 935/ o 672 bezrobotnych do 25 roku życia.),
- **szkolenia** – zatrudniono 940 bezrobotnych z 1896 osób bezrobotnych 18-25 lat, które to ukończyły analizowaną formę aktywizacji (wzrost

zatrudnionych w stosunku do 2013 r. /877/ o 63 bezrobotnych do 25 roku życia.),

- **zajęcia aktywizacyjne** – zatrudniono 942 bezrobotnych z 2460 osób bezrobotnych 18-25 lat, które to rozpoczęły analizowaną formę aktywizacji (wzrost zatrudnionych w stosunku do 2013 r. /864/ o 78 bezrobotnych do 25 roku życia.),
- **prace interwencyjne** – zatrudniono 731 z 845 aktywizowanych bezrobotnych w wieku 18-25 lat, którzy ukończyli opisywaną aktywną formę promocji zatrudnienia. Nastąpił wzrost zatrudnionych w stosunku do 2013 r. /687/ o 44 bezrobotnych do 25 roku życia.),
- z powodu **przyznania dotacji na podjęcie działalności gospodarczej** na rachunek własny w okresie 2014 r. wyłączono z ewidencji 622 bezrobotnych w wieku 18-25 (w 2013 r. – 609 osób bezrobotnych od 18-25 lat) tj. odnotowano wzrost o 13 osób),
- w wyniku **udzielenia pracodawcy refundacji** kosztów zatrudnienia bezrobotnego, czyli wydatków związanych z utworzeniem nowego stanowiska pracy, rejestry osób bezrobotnych opuściło łącznie w okresie 2014 r. 1 391 bezrobotnych w wieku 18-25 lat, a w 2013 r. – 877 tj. odnotowano wzrost o 514 skierowanych na tą formę aktywizacji osób bezrobotnych w wieku 18-25 lat).

NAJSKUTECZNIEJSZE FORMY WSPARCIA W ZAKRESIE EFEKTYWNOŚCI ZATRUDNIENIOWEJ WŚRÓD OSÓB BEZROBOTNYCH OD 18 DO 25 LAT

W okresie 2014 roku najskuteczniejszymi formami wsparcia i aktywizacji zawodowej dla grupy osób bezrobotnych w wieku 18-25 lat były następujące formy aktywne:

- prace interwencyjne – najwyższa efektywność zatrudnieniowa, w zakresie rozpatrywanych aktywnych form, na poziomie 86,81%,
- roboty publiczne – 76,12%,
- staże – 74,37%,
- szkolenia – 49,58%.

Warto na zakończenie również nadmienić, że w porównaniu do 2013 r. wzrost liczby osób zatrudnionych nastąpił w przypadku: staży (wzrost o 592 osoby), zajęć aktywizacyjnych (wzrost o 78 osób), szkoleń (wzrost o 63 osoby), prac interwencyjnych (wzrost o 44 osoby). W przypadku poradnictwa indywidualnego odnotowano spadek o 672 osoby.

PODSUMOWANIE

W niniejszym opracowaniu zawarto podstawowe wartości charakteryzujące sytuację młodzieży na rynku pracy w województwie podkarpackim. Bezrobotne osoby młode stanowią kategorię społeczno-demograficzną pozostającą w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Jest ona w znacznym stopniu, w porównaniu do pozostałych subpopulacji osób bezrobotnych, podatna na aktywizację i stosowanie szeregu aktywnych form promocji zatrudnienia. Efektywna aktywizacja osób młodych jest warunkowana właśnie, co warto podkreślić, młodym wiekiem uczestników. Spowodowane jest to możliwością zastosowania różnorodnych form aktywnych, które są bardziej skuteczne niż w przypadku pozostałych zbiorowości osób bezrobotnych. Wyróżnionych ze względu na inne cechy demograficzne niż młody wiek. Osoby młode często korzystają z usług i instrumentów rynku pracy. Niejednokrotnie umiejętnie pobudzana aktywność na rynku pracy, umożliwia im zdobycie pożądanego przez pracodawców doświadczenia zawodowego. Przez co wzrasta szansa na uzyskanie oferty pracy w wybranym zawodzie⁶.

Wszystkie aktywne działania realizowane na rynku pracy przyczyniają się do łagodzenia negatywnych skutków bezrobocia i wpływają na minimalizację liczby osób bezrobotnych pozostających bez zatrudnienia będących w wieku do 30 lat. Obserwujemy, że poszczególne formy aktywne są popularne wśród osób młodych zainteresowanych różnorodnymi możliwościami subsydiowanego zatrudnienia. Pomocne okazują się być dla promocji zatrudnienia w tej grupie: staże, szkolenia jak również zatrudnienie przy realizacji prac interwencyjnych i robót publicznych.

Pomoc adresowana dla osób młodych w zakresie Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja i Rozwój ogniskuje się wokół dwóch głównych zagadnień. Z jednej strony wsparcie dotyczy przeciwdziałania przedwczesnemu opuszczaniu systemu

⁶ Osoby bezrobotne do 30 roku życia nie stanowią w sensie socjologicznym grupy społecznej. Kanon wiedzy z zakresu nauk społecznych wyróżnia trzy cechy grupy: liczebność powyżej 3 osób, istniejącą więź pomiędzy członkami grupy i świadomość odrębności względem innych grup. Dwa determinanty są niespełnione całkowicie: więź społeczna i świadomość odrębności.

edukacji przez osoby młode, które powinny zdobyć jak najlepsze wykształcenie i kwalifikacje. Działania mają za cel minimalizację złej sytuacji materialnej rodzin, aby nie przyczyniała się do deficytu rozwoju talentów, szczególnie pochodzących z rodzin wielodzietnych. Drugim założeniem programu jest aby młodzież, gdy nie ma już żadnych możliwości uczestniczyć w zwykłym systemie edukacji, mogła rozwinąć swoje umiejętności w specjalnościach poszukiwanych przez pracodawców na rynku pracy. Dotyczy to również dobrych praktyk uzupełnienia lub aktualizacji już posiadanych kwalifikacji i umiejętności.

Podjęcie działań są istotną przyczyną ograniczenia bierności zawodowej czy pozostawania bez pracy w dłuższym okresie czasu przez osoby młode, dla których po ukończeniu edukacji, aktywność zawodowa zmienia się w produkcyjną, czyli tą najbardziej pożądaną z perspektywy utrzymania rozwoju gospodarczego kraju. Motorem gospodarek tzw. „wschodzących” czy „rozwijających się” są przede wszystkim osoby młode, o wysokich kwalifikacjach zawodowych.